

1 Kādi ir priekšnoteikumi, lai laulība varētu tikt šķirta?

Slovēnijas tiesību akti atzīst:

laulības šķiršanu, pamatojoties uz abu laulāto vienošanos,

laulības šķiršanu, pamatojoties uz vienošanos pie notāra, un

laulības šķiršanu, pamatojoties uz priekšlikumu (bezstrīdus procedūra).

a) Ja laulība tiek šķirta, pamatojoties uz laulāto vienošanos, tiesa šķir laulību saskaņā ar Ģimenes kodeksa (*Družinski zakonik*) 96. pantu, ja vien laulātie ir vienojušies par viņu kopīgo bērnu aprūpi, audzināšanu un iztikas līdzekļiem un par bērnu saskarsmi ar vecākiem saskaņā ar Ģimenes kodeksa noteikumiem un ja viņi izpildāma notariālā ieraksta veidā ir iesnieguši vienošanos par sava kopīpašuma sadalīšanu, par to, kuram no viņiem paliek viņu dzīvoklis vai kurš kļūst par tā īrnieku, kā arī par tā laulātā uzturēšanu, kuram nav iztikas līdzekļu un kurš ir bezdarbnieks ne savas vainas dēļ.

Pirms tiesa šķir laulību, ir jānoskaidro, vai starp laulātajiem panāktā vienošanās nodrošina viņu kopīgo bērnu aprūpi, audzināšanu un iztikas līdzekļus un saskarsmi ar bērniem un vecākiem saskaņā ar bērnu tiesībām. Ja tiesa konstatē, ka vienošanās nav bērnu interesēs, tā noraida priekšlikumu izbeigt laulību pēc abpusējas vienošanās.

b) Ja laulātie, kam nav kopīgu bērnu, pār kuriem viņi īsteno vecāku atbildību, vēlas šķirt laulību un vienojas par sava kopīpašuma sadalīšanu, par to, kuram no viņiem paliek viņu dzīvoklis vai kurš kļūst par tā īrnieku, un par tā laulātā uzturēšanu, kuram nav iztikas līdzekļu un kurš ir bezdarbnieks ne savas vainas dēļ, viņi lūdz notāram sagatavot notariālu ierakstu par viņu vienošanos izbeigt laulību. Laulība tiek izbeigta notariālā ieraksta parakstīšanas brīdī. Ieraksts ir juridiskais pamats laulības šķiršanas reģistrēšanai civilstāvokļa aktu reģistrā. Notārs nosūta ierakstu administratīvajai vienībai, kas ieraksta laulības šķiršanu civilstāvokļa aktu reģistrā, astoņu dienu laikā no vienošanās parakstīšanas pie notāra (Ģimenes kodeksa 97. pants).

c) Ja laulība kādu iemeslu dēļ ir kļuvusi "nepanesama", jebkurš laulātais var pieprasīt laulības šķiršanu. Ja tiesa šķir laulību, pamatojoties uz iepriekšējo punktu, tā arī lemj par laulāto kopīgo bērnu aprūpi, audzināšanu un iztikas līdzekļiem un par viņu saskarsmi ar vecākiem saskaņā ar kodeksu. Pirms tiesa pieņem lēmumu saskaņā ar iepriekšējo punktu, tai jānoskaidro, kā vislabāk apmierināt bērna intereses (Ģimenes kodeksa 98. pants).

Pirms prasības celšanas vai priekšlikuma iesniegšanas par laulības šķiršanu laulātie apmeklē iepriekšējas konsultācijas sociālo pakalpojumu centrā (*center za socialno delo*), izņemot, ja:

viņiem nav kopīgu bērnu, pār kuriem viņi īsteno vecāku atbildību;

vienam no laulātajiem ir ierobežota rīcībspēja viņa garīgās veselības dēļ;

nav zināma viena no laulātajiem dzīvesvieta vai atrašanās vieta;

viens laulātais vai abi laulātie dzīvo ārvalstīs.

Iepriekšēju konsultāciju mērķis ir palīdzēt laulātajiem tikt skaidrībā par to, vai viņu attiecības ir izirušas tiktāl, ka laulība ir kļuvusi nepanesama vismaz vienam no viņiem, vai arī ir iespējams laulību glābt. Laulātie iepriekšējas konsultācijas apmeklē personīgi bez pārstāvju klātbūtnes (Ģimenes kodeksa 200. pants).

2 Kādos gadījumos laulība var tikt šķirta?

Ģimenes kodekss atzīst tikai vienu laulības šķiršanas pamatu — laulība ir kļuvusi nepanesama. Tas nozīmē, ka laulība ir izirusi tik pamatīgi un neatgriezeniski, ka to vairs nevar glābt. Laulību uzskata par "nepanesamu", ja laulāto attiecības ir izirušas ne tikai uz laiku, bet pamatīgi un neatgriezeniski nopietnu iemeslu dēļ. To, vai laulība ir nepanesama, novērtē atbilstoši situācijai uzklaušanās laikā, ņemot vērā visus apstākļus, kuru rezultātā radusies esošā situācija. Tiesa arī konstatē, ka laulība ir nepanesama, ja otrs laulātais piekrīt laulības šķiršanai.

Laulību var izbeigt pēc viena laulātā lūguma, un nav paredzēta prasība, ka laulībai jābūt nepanesamai abiem laulātajiem.

Netiek skatīts jautājums par vainu tajā, ka laulība kļuvusi nepanesama, un tiesa to nekonstatē tiesas procesā. Laulību var arī izbeigt pēc tā laulātā lūguma, kurš ir atbildīgs par to, ka laulība kļuvusi nepanesama.

3 Kādas ir laulības šķiršanas tiesiskās sekas attiecībā uz:

Laulības šķiršanas tiesiskās sekas sīkāk izklāstītas turpmāk.

3.1 laulāto personiskajām attiecībām (piemēram, attiecībā uz uzvārdu)?

Laulātais, kurš laulājoties ir mainījis uzvārdu, viena gada laikā no galīgā sprieduma par laulības šķiršanu vai sprieduma par laulības izbeigšanu vai viena gada laikā no notariālā akta vai cita līdzvērtīga dokumenta par laulības šķiršanu pēc vienošanās parakstīšanas iesniedz paziņojumu kompetentajai iestādei, norādot, ka viņš(-a) vēlas atjaunot uzvārdu, kāds viņam(-ai) bija pirms laulības noslēgšanas. Šādu paziņojumu var iesniegt tikai persona, kura vēlāk nav mainījusi uzvārdu laulības laikā (Likuma par personas vārdu (*Zakon o osebnem imenu*) 17. pants). Uzvārda maiņa ir administratīvs jautājums, kuru izlemj nevis tiesa, bet administratīva struktūra.

3.2 laulāto mantas sadales jautājumiem?

Ja laulātie ir noslēguši vienošanos par viņu laulāto mantisko attiecību regulējumu, kopīpašuma sadalē **pastāv juridisks pieņēmums, ka laulātajiem kopīpašums pieder vienādās daļās**, tomēr laulātais, kurš uzskata, ka tiks nostādīts neizdevīgā situācijā, sadalot īpašumu vienādās daļās, var pieprasīt, lai viņa daļu nosaka samērīgi ieguldījumam kopīpašumā. Maznozīmīgas atšķirības katra laulātā ieguldījumā laulāto mantā neņem vērā. Tiesa ņem vērā visus lietas apstākļus, jo īpaši katra laulātā ienākumus, viena laulātā sniegto palīdzību otram, bērnu aprūpi un audzināšanu, mājas darbu veikšanu, mājokļa un ģimenes uzturēšanu, īpašuma uzturēšanu un citas darba un dalības formas kopīpašumā pārvaldīšanā, uzturēšanā un palielināšanā (Ģimenes kodeksa 74. pants).

3.3 nepilngadīgajiem bērniem?

BĒRNU APRŪPE UN AUDZINĀŠANA

Vecākiem, kuri nedzīvo kopā vai kuri plāno dzīvot atsevišķi, ir **jāvienojas par bērnu audzināšanu un aprūpi**, ievērojot bērnu intereses. Viņi var vienoties, ka abi aprūpēs un audzinās bērnus, ka visi bērni tiks nodoti viena vecāka aprūpē un audzināšanā vai ka daži no bērniem tiks uzticēti vienam vecākam, bet pārējie — otram vecākam. Ja vecāki paši par šo jautājumu vienoties nespēj, sociālo pakalpojumu centrs palīdz to izdarīt. Vecāki var arī pieprasīt mediāciju. Ja vecāki vienojas par bērnu aprūpi un audzināšanu, viņi var ierosināt parakstīt tiesas izlīgumu. Ja tiesa konstatē, ka vienošanās nav bērnu interesēs, tā noraida šo ierosinājumu.

Ja pat ar sociālo pakalpojumu centra palīdzību vecāki nespēj vienoties par bērnu audzināšanu un aprūpi, tiesa pēc viena vai abu vecāku, bērna aizbildņa, bērna, kurš sasniedzis 15 gadu vecumu, ja vien bērns apzinās savas darbības nozīmi un juridiskās sekas, vai sociālo pakalpojumu centra pieprasījuma izlemj šādi:

ka vecāki saglabā kopīgu atbildību par bērnu aprūpi un audzināšanu;

ka visi bērni tiks nodoti viena vecāka aprūpē un audzināšanā;

ka daži no bērniem tiks uzticēti vienam vecākam un pārējie bērni — otram vecākam,

un tā var arī *ex officio* un saskaņā ar Ģimenes kodeksa noteikumiem izlemt par visiem pasākumiem bērnu interešu aizsardzībai.

Pieņemot lēmumu par aprūpi un audzināšanu, tiesa ņem vērā arī bērna viedokli, ja to pauž pats bērns vai persona, kurai viņš uzticas un kuru pats bērns ir izvēlējis, ar nosacījumu, ka bērns izprot sava viedokļa nozīmīgumu un sekas. Pieņemot lēmumu par aprūpi un audzināšanu bērna interesēs, tiesa ņem vērā sociālo pakalpojumu centra viedokli, ko tā iegūst saskaņā ar noteikumiem, kuri reglamentē bezstrīdus civilprocesu (Ģimenes kodeksa 138. un 143. pants, Bezstrīdus civilprocesa likuma (*Zakon o nepravdnem postopku*) 102. pants).

SASKARSME

Bērnām ir tiesības uz saskarsmi ar abiem vecākiem, un otrādi. Saskarsmē jānodrošina, ka tiek ievērotas bērna intereses. Vecākam, kuram uzticēta bērna aprūpe un audzināšana, vai citai persona, pie kuras bērns dzīvo, jāatturas no tādas rīcības, kas traucē vai liedz uzturēt saskarsmi, un jācenšas mudināt bērnu ieņemt piemērotu attieksmi attiecībā uz saskarsmi ar otru vecāku vai vecākiem. Vecākam, kuram ir saskarsme ar bērnu, ir jāatturas no tādas rīcības, kas traucē saskarsmei un bērna aprūpei un audzināšanai.

Vecāki, kuri nedzīvo kopā vai kuri plāno dzīvot šķirti, vienojas par saskarsmi. Ja vecāki paši par šo jautājumu vienoties nespēj, sociālo pakalpojumu centrs palīdz to izdarīt. Vecāki var arī pieprasīt mediāciju. Ja vecāki vienojas par saskarsmi, viņi var ierosināt parakstīt tiesas izlīgumu. Ja tiesa konstatē, ka minētā vienošanās nav bērna interesēs, tā noraida šo ierosinājumu. Ja vecāki nespēj vienoties par saskarsmi, jautājumu izlemj tiesa.

Tiesvedību, kurā izlemj par saskarsmi, un tiesvedību, lai grozītu lēmumu, kas regulē šo jautājumu, uzsāk, ja to ierosina viens vai abi vecāki, bērna aizbildnis, bērns, kurš sasniedzis 15 gadu vecumu, ja vien viņš izprot savas darbības nozīmi un juridiskās sekas, vai sociālo pakalpojumu centrs.

Ja laulība tiek šķirta, pamatojoties uz laulāto vienošanos, laulātiem pie vienošanās par laulības šķiršanu ir jāpievieno arī vienošanās par saskarsmi, ko tiesa ieraksta lēmumā par laulības šķiršanu pēc vienošanās, un priekšlikumam jāpievieno izziņas par iepriekšēju konsultāciju apmeklēšanu. Ja tiesa apmierina priekšlikumu par laulības šķiršanu, priekšlikumu atzīt laulību par neesošu vai priekšlikumu konstatēt laulības neesību, tā arī lemj par saskarsmi starp laulātajiem un viņu kopīgajiem bērniem.

Par saskarsmi izlemj pirmajā instancē rajona tiesa (*okrožna sodišča*) bezstrīdus procedūrā.

Pieņemot lēmumu par saskarsmi, vissvarīgākās ir bērna intereses — nevar uzskatīt, ka saskarsme ir bērna interesēs, ja tā rada psiholoģisku spiedienu uz bērnu vai apdraud bērna fizisko vai garīgo attīstību;

bērnām ir tiesības arī uz saskarsmi ar citām personām, kuras ietilpst ģimenes attiecībās un kurām ir cieša personīgā saikne ar bērnu (piemēram, ar bērna vecvecākiem un (pus-)brāļiem vai (pus)māsām).

Tiesā var liegt vai ierobežot tiesības uz saskarsmi saskaņā ar Ģimenes kodeksa 173. pantu.

Ja vecāks, pie kura bērns dzīvo, traucē saskarsmei starp bērnu un otru vecāku, un saskarsmi nevar nodrošināt pat ar sociālo pakalpojumu centra specializētu palīdzību, tiesa pēc otra vecāka priekšlikuma var izlemt atņemt aizgādības tiesības vecākam, kurš traucē saskarsmei, un uzticēt bērnu otram vecākam, ja tiesa uzskata, ka otrs vecāks nodrošinās saskarsmi un ja tas ir vienīgais veids, kā var aizsargāt bērna intereses. Tiesa pieņem jaunu lēmumu par saskarsmi ar vecākiem, ja tas ir vajadzīgs apstākļu izmaiņu dēļ un ja tas ir bērna interesēs.

Pieņemot lēmumu par aprūpi un audzināšanu, tiesa ņem vērā arī bērna viedokli, ja to pauž pats bērns vai persona, kurai viņš uzticas un kuru pats bērns ir izvēlējis, ar nosacījumu, ka bērns izprot sava viedokļa nozīmīgumu un sekas.

Pieņemot lēmumu par saskarsmi bērna interesēs, tiesa ņem vērā sociālo pakalpojumu centra viedokli, ko tā iegūst saskaņā ar to tiesību aktu noteikumiem, kuri reglamentē bezstrīdus civilprocesu (Ģimenes kodeksa 141., 142. un 143. pants, Bezstrīdus civilprocesa likuma 102. pants).

Laulāto un bērnu UZTURĒŠANA

Laulātie var piekrist parakstīt tiesas izlīgumu par bērnu uzturēšanu. Ja vienošanās nav bērna interesēs, tiesa noraida šo priekšlikumu (Ģimenes kodeksa 191. pants).

Ja laulātie nav vienojušies paši vai ar sociālo pakalpojumu centra palīdzību, viņi var lūgt šo jautājumu izlemt tiesai. Pirms lēmuma pieņemšanas tiesai ir jāprasa sociālo pakalpojumu centra viedoklis in jāņem vērā arī bērna viedoklis, ja viņš to ir izteicis un izprot tā nozīmīgumu un sekas (Ģimenes kodeksa 140. un 143. pants).

Vecākiem ir pienākums uzturēt savus bērnus līdz pilngadības sasniegšanai, kas nozīmē, ka viņi atbilstoši savām iespējām nodrošina bērna attīstībai nepieciešamos dzīves apstākļus.

Vecākiem ir arī pienākums uzturēt bērnu, kurš uzņemts vidējās izglītības iestādē pēc pilngadības sasniegšanas, ja viņš apgūst parasto izglītību un nav nodarbināts un ja viņš nav reģistrēts kā bezdarbnieks, t. i., līdz brīdim, kad viņš pirmo reizi iegūst vidējo vai augstāka līmeņa vispārējo vai profesionālo izglītību, ko var iegūt saskaņā ar noteikumiem par vidējo izglītību. Uzturēšanas maksāšanas pienākums beidz pastāvēt, kad bērns sasniedz 26 gadu vecumu.

Vecākiem ir pienākums uzturēt bērnu, kurš uzņemts augstākās tehniskās izglītības iestādē, ja viņš apgūst parasto izglītību un nav nodarbināts un ja viņš nav reģistrēts kā bezdarbnieks, t. i., līdz brīdim, kad viņš pirmo reizi iegūst augstāko tehnisko izglītību saskaņā ar to tiesību aktu noteikumiem, kuri reglamentē augstāko tehnisko izglītību. Vecākiem ir pienākums uzturēt bērnu, kurš uzņemts augstākās izglītības iestādē, ja viņš apgūst parasto izglītību un nav nodarbināts un ja viņš nav reģistrēts kā bezdarbnieks, t. i., līdz brīdim, kad viņš pirmo reizi pabeidz pirmsdiploma vai maģistra programmu vai integrētu maģistra programmu saskaņā ar to tiesību aktu noteikumiem, kas reglamentē augstāko izglītību. Ja studiju programma, ko apmeklē bērns, ilgst vairāk nekā četrus gadus, uzturēšanas maksāšanas pienākumu pagarina par laiku, par kādu studiju programma pārsniedz šos četrus gadus. Uzturēšanas maksāšanas pienākums beidz pastāvēt, kad bērns sasniedz 26 gadu vecumu. (Ģimenes kodeksa 183. pants).

Uzturēšanas maksas tiek piešķirti, ņemot vērā prasītāja vajadzības un tās personas materiālās un peļņas gūšanas spējas, kurai ir pienākums nodrošināt uzturēšanas maksas. Piešķirot bērnam uzturēšanas maksas, tiesai ir pienākums ņemt vērā bērna intereses, lai uzturēšanas maksas būtu pietiekami labvēlīgas bērna fiziskās un garīgās attīstības nodrošināšanai. Uzturēšanas maksām ir jāaptver bērna dzīvošanas izmaksas, jo īpaši pajumtes, pārtikas, apģērba, apavu, aprūpes un aizsardzības, izglītības, mācību, atpūtas, izklaides un citu īpašu vajadzību izmaksas. Uzturēšanas maksas tiek koriģētas reizi gadā saskaņā ar patēriņa cenu indeksu Slovēnijā (Ģimenes kodeksa 189., 190. un 198. pants).

Laulātajam vai neprecētajam partnerim ir pienākums atbalstīt sava partnera nepilngadīgo bērnu, kurš dzīvo pie viņa, ja viens no vecākiem nav spējīgs atbalstīt bērnu.

Šis laulātā vai neprecētā partnera pienākums izbeidzas, kad beidzas viņa laulība vai neregistrētās partnerattiecības ar bērna tēvu vai māti, izņemot, ja laulība vai neregistrētās partnerattiecības izbeidzas bērna mātes vai tēva nāves dēļ. Šādā gadījumā pārdzīvojušajam laulātajam vai neprecētajam partnerim ir pienākums atbalstīt viņa mirušā laulātā vai neprecētā partnera bērnu tikai tad, ja viņš ir dzīvojis kopā ar bērnu laulības vai neregistrēto partnerattiecību izbeigšanas laikā (Ģimenes kodeksa 187. pants).

Bērnām, kurš sasniedzis pilngadību, ir pienākums atbalstīt savus vecākus, ja viņiem nav pietiekamu uzturlīdzekļu un viņi nespēj tos iegūt, taču tikai tik ilgi, cik ilgi vecāki viņu atbalstījuši. Bērnām, kurš sasniedzis pilngadību, nav pienākuma atbalstīt vecāku, kurš nepamatotu iemeslu dēļ nav pildījis savus uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumus pret bērnu (Ģimenes kodeksa 185. pants).

3.4 pienākumu maksāt uzturlīdzekļus (uzturēt) bijušam laulātajam?

Laulātajam, kuram nav iztikas līdzekļu un kurš ir bezdarbnieks ne savas vainas dēļ, ir tiesības pieprasīt uzturlīdzekļus no otra laulātā laulības šķiršanas tiesvedībā, kā arī iesniegdot īpašu pieteikumu viena gada laikā no laulības galīgās izbeigšanas. Uzturlīdzekļus var pieprasīt tikai tad, ja nosacījumi uzturēšanai pastāvēja laulības šķiršanas laikā un joprojām pastāv brīdī, kad laulātais pieprasa uzturlīdzekļus (Ģimenes kodeksa 100. pants).

Laulātie var vienoties par uzturlīdzekļiem laulības šķiršanas gadījumā, noslēdzot vienošanos par uzturlīdzekļiem izpildāma notariāla ieraksta formā laulības noslēgšanas brīdī, laulības laikā vai šķirot laulību (Ģimenes kodeksa 101. pants).

Uzturlīdzekļi tiek piešķirti atbilstoši prasītāja vajadzībām un uzturlīdzekļus maksājošās personas iespējām. Tie tiek noteikti kā ikmēneša summa, nosakot to iepriekš, un var tikt pieprasīti no brīža, kad ir iesniegta prasība par uzturlīdzekļiem. Izņēmuma gadījumos uzturlīdzekļus var samaksāt kā vienreizēju summu vai citādi, ja to pamato īpaši iemesli. Tomēr šādi noteikti uzturlīdzekļi nedrīkst nostādīt prasītāju ievērojami sliktākā situācijā nekā tā, kādā viņš atrastos, ja uzturlīdzekļi tiktu maksāti avansā kā ikmēneša summa, un nedrīkst radīt pārmērīgu slogu personai, kurai ir pienākums maksāt uzturlīdzekļus (Ģimenes kodeksa 104. pants).

Tiesa noraida prasību par uzturlīdzekļiem, ja maksāt uzturlīdzekļus laulātajam, kurš tos pieprasa, būtu netaisnīgi pret otru laulāto, ņemot vērā iemeslus, kuru rezultātā laulība ir kļuvusi nepanesama, vai ja laulātais, kurš tos pieprasa, ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu pret otru laulāto vai viņa bērniem vai vecākiem pirms laulības šķiršanas tiesvedības, tās laikā vai pēc laulības šķiršanas (Ģimenes kodeksa 100. pants).

Starp šķirti laulātajiem nav uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma, ja uzturlīdzekļu maksāšana apdraudētu viņu spēju uzturēt pašiem sevi vai nepilngadīgos, kurus viņiem ir pienākums uzturēt saskaņā ar Ģimenes kodeksu (Ģimenes kodeksa 105. pants).

Uzturlīdzekļu apmērs tiek koriģēts reizi gadā atbilstoši patēriņa cenu indeksam Slovēnijā (Ģimenes kodeksa 107. pants).

4 Kādā ir nozīme jēdzienam "laulāto atšķiršana"?

"Kopdzīves savienība" (*življenjska skupnost*) ir būtisks laulības elements (Ģimenes kodeksa 3. pants). Kopdzīves savienības izbeigšana (prenehanje življenjske skupnosti) jeb laulāto atšķiršana nozīmē to, ka pilnībā beidz pastāvēt būtiskie elementi starp laulātajiem pastāvošajās savstarpējās attiecībās. Kad kopdzīves savienība beidzas, beidzas ekonomiskā savienība un intīmās un emocionālās saites starp laulātajiem, kā arī, iespējams, kopējā māsainiecība utt.

5 Kādi ir priekšnoteikumi laulāto atšķiršanai?

Tiesību akti neprecizē nosacījumus laulāto atšķiršanai. Tiesa lemj par laulāto atšķiršanu katrā individuālajā procesā atsevišķi, ņemot vērā apstākļus un izskatāmās lietas īpašās iezīmes.

6 Kādas ir laulāto atšķiršanas tiesiskās sekas?

Laulāto atšķiršanai nav ietekmes uz laulības esību — tādējādi tas nozīmē, ka tiek izbeigta tikai kopdzīves savienība, bet ne laulība. Lai izbeigtu laulību, jāiesniedz priekšlikums laulības šķiršanai pēc abpusējas vienošanās, pieprasījums notāram sagatavot notariālu ierakstu par vienošanos šķirt laulību vai laulības šķiršanas priekšlikums (sk. 1. punktu). Laulātais, kuram nav iztikas līdzekļu, var pieprasīt uzturlīdzekļus no otra laulātā laulības šķiršanas tiesvedībā, kā arī iesniegdot īpašu pieteikumu viena gada laikā no laulības galīgās izbeigšanas.

7 Kāda ir praktiskā nozīme jēdzienam "laulības atzīšanas par spēkā neesošu"?

Laulības atzīšana par neesošu nozīmē, ka laikā, kad laulība tika noslēgta, nepastāvēja tiesību aktos paredzētie nosacījumi, kam jābūt izpildītiem, lai laulību uzskatītu par spēkā esošu (piemēram, laulība noslēgta ne no brīvas gribas, piekrišana tai dota piespiedu kārtā vai kļūdas pēc, laulība nav noslēgta saskaņā ar noteikto procedūru, laulību noslēdzis nepilngadīgais, persona ar ierobežotu rīcībspēju viņas garīgās veselības dēļ vai persona ar uz laiku ierobežotu rīcībspēju viņas garīgās veselības dēļ). Laulības juridiskās sekas zaudē spēku dienā, kad tā tiek atzīta par neesošu.

8 Kādos gadījumos laulība var tikt atzīta par spēkā neesošu?

Laulība nezaudē spēku *ipso iure*, bet tā ir jāatceļ ar lēmumu.

Prasību atzīt laulību par neesošu var iesniegt laulātie vai jebkurš, kurš ir likumīgi ieinteresēts laulības atzīšanā par neesošu, t. i., ja laulību noslēdzis nepilngadīgais vai persona ar ierobežotu rīcībspēju viņas garīgās veselības dēļ, ja nav bijusi izbeigta iepriekšējā laulība, ja laulība noslēgta starp radniekiem, ja kāds no laulātajiem nav bijis klāt laulības noslēgšanas brīdī vai ja laulība netika noslēgta ar mērķi uzturēt kopīgu māsainiecību. Arī valsts prokurors var iesniegt prasību, pamatojoties uz iepriekš minētajiem iemesliem un gadījumā, ja laulība noslēgta starp adoptētāju un adoptētu bērnu. Viens vai otrs laulātais var iesniegt prasību atzīt laulību par neesošu, ja garīgās nekompetences cēlonis vairs nepastāv.

Likumā nav noteikts, cik ilgā laikā ir jāizmanto tiesības pieprasīt laulības atzīšanu par neesošu (Ģimenes kodeksa 48. pants).

9 Kādas ir laulības neesamības tiesiskās sekas?

Tiesiskās sekas laulības atzīšanai par neesošu un spēkā no dienas, kad spriedums, ar kuru laulību atzīst par spēkā neesošu, kļūst galīgs. Laulības atzīšanas par neesošu gadījumā attiecībā uz mantiskajām attiecībām un dāvinājumiem starp laulātajiem piemēro noteikumus, kas piemērojami laulības šķiršanas tiesvedībai (Ģimenes kodeksa 54. un 55. pants).

10 Vai pastāv alternatīvas ārpustiesas iespējas, kad, nevēroties tiesā, var tikt atrisināti laulības šķiršanas jautājumi?

Likums par mediāciju civillietās un komercietās (*Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah*), kas stājās spēkā 2008. gada jūnijā, reglamentē mediāciju strīdos, kas saistīti ar civiltiesību, komercietību, darba tiesību, ģimenes tiesību un citu mantisko tiesību attiecībām saistībā ar prasībām, kuras puses var brīvi aizstāvēt un par kurām var vienoties, ja attiecībā uz kādu no šiem strīdu veidiem atsevišķi tiesību akti nenosaka citādi. Laulību nevar izbeigt bez tiesas iejaukšanās; jābūt iesniegtam priekšlikumam izbeigt laulību pēc vienošanās (sk. 1. punktu).

11 Kur lai es iesniedzu pieteikumu (sūdzību) par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu? Kādas ir nepieciešamās formalitātes un kādus dokumentus ir nepieciešams pievienot pieteikumam?

Saskaņā ar Bezstrīdus civilprocesa likumu procedūras laulāto strīdos ir šādas: procedūras, lai konstatētu laulības neesību, procedūras, lai laulību atzītu par neesošu, un procedūras, lai izbeigtu laulību.

Apgabaltiesas ir kompetentas lemt par šādiem jautājumiem pirmajā instancē (Bezstrīdus civilprocesa likuma 10. pants).

Procedūra konstatēt laulības neesību tiek uzsākta pēc tās personas priekšlikuma, kurai ir likumīgas intereses, vai valsts prokurora priekšlikuma.

Procedūra atzīt laulību par neesošu tiek uzsākta pēc viena laulātā priekšlikuma. Procedūru var uzsākt arī pēc tās personas priekšlikuma, kurai ir likumīgas intereses, vai pēc valsts prokurora priekšlikuma, ja tā paredz Ģimenes kodeksu.

Procedūru izbeigt laulību uzsāk pēc viena laulātā priekšlikuma.

Procedūru par laulības šķiršanu pēc abpusējas vienošanās uzsāk pēc abu laulāto priekšlikuma. Ja ir iesniegts priekšlikums laulības šķiršanai pēc abpusējas vienošanās un viens no laulātajiem atsauc priekšlikumu tiesvedības gaitā, tiesa aptur tiesvedību (Bezstrīdus civilprocesa likuma 81. pants).

Attiecībā uz pieteikuma saturu laulāto strīdā Bezstrīdus civilprocesa likums paredz, ka priekšlikumā laulāto strīdā jābūt iekļautam arī lūgumam, uz kura pamata tiesai jāpieņem lēmums. Priekšlikumam izbeigt laulību jāpievieno izziņa no sociālo pakalpojumu centra par iepriekšēju konsultāciju apmeklēšanu, ja Ģimenes kodekss paredz, ka prasītājam pirms tiesvedības uzsākšanas ir jāapmeklē iepriekšējas konsultācijas (Bezstrīdus civilprocesa likuma 82. pants). Laulības šķiršana pēc abpusējas vienošanās — tiesa izbeidz laulību, pamatojoties uz vienošanos starp laulātajiem, ja viņi ir panākuši vienošanos par juridiski svarīgiem jautājumiem, iesniedzot vienošanos par viņu kopīgo bērnu aprūpi, audzināšanu un uzturīdzekļiem un par bērnu saskarsmi ar vecākiem, un ir arī iesnieguši izpildāma notāra ieraksta formā vienošanos par viņu kopīpašuma sadali, par to, kuram no viņiem paliek viņu dzīvoklis vai kurš kļūst par tā īrnieku, kā arī par tā laulātā uzturēšanu, kuram nav iztikas līdzekļu un kurš ir bezdarbnieks ne savas vainas dēļ. Pirms tiesa šķir laulību, ir jānoskaidro, vai starp laulātajiem panāktā vienošanās nodrošina viņu kopīgo bērnu aprūpi, audzināšanu un iztikas līdzekļus un saskarsmi ar bērniem un vecākiem saskaņā ar bērnu tiesībām. Ja tiesa konstatē, ka vienošanās nav bērnu interesēs, tā noraida priekšlikumu par laulības šķiršanu pēc abpusējas vienošanās (Ģimenes kodeksa 96. pants).

Laulības šķiršana, pamatojoties uz vienošanos pie notāra — ja laulātie, kam nav kopīgu bērnu, pār kuriem viņi īsteno vecāku atbildību, vēlas šķirt laulību un vienojas par sava kopīpašuma sadalīšanu, par to, kuram no viņiem paliek viņu dzīvoklis vai kurš kļūst par tā īrnieku, un par tā laulātā uzturēšanu, kuram nav iztikas līdzekļu un kurš ir bezdarbnieks ne savas vainas dēļ, viņi lūdz notāram sagatavot notariālu ierakstu par viņu vienošanos izbeigt laulību. Laulība tiek izbeigta notariālā ieraksta parakstīšanas brīdī. Ieraksts ir juridiskais pamats laulības šķiršanas reģistrēšanai civilstāvokļa aktu reģistrā. Notārs nosūta ierakstu administratīvajai vienībai, kas ieraksta laulības šķiršanu civilstāvokļa aktu reģistrā, astoņu dienu laikā no vienošanās parakstīšanas pie notāra (Ģimenes kodeksa 97. pants).

Laulības šķiršana — ja laulība jebkādu iemeslu dēļ ir kļuvusi "nepanesama", jebkurš laulātais var pieprasīt laulības šķiršanu. Priekšlikumam jāpievieno izziņa no sociālo pakalpojumu centra par iepriekšēju konsultāciju apmeklēšanu, ja Ģimenes kodekss paredz, ka prasītājam pirms tiesvedības uzsākšanas ir jāapmeklē iepriekšējas konsultācijas (Bezstrīdus civilprocesa likuma 82. pants, Ģimenes kodeksa 98. pants).

12 Vai es varu saņemt juridisko palīdzību, lai segtu ar tiesvedības procesu saistītos izdevumus?

Tiesa daļēji vai pilnībā atbrīvo pusi no tiesas nodevas maksāšanas, ja maksājums nozīmīgi samazinātu līdzekļus, kas pieejami pusei vai tās ģimenes locekļi iztikai. Ārvalstu pilsoņi ir atbrīvoti no tiesas nodevas maksāšanas, ja tā noteikts starptautiskā līgumā vai ja pastāv savstarpīguma nosacījumi (Tiesas nodevu likuma (*Zakon o sodnih taksah, ZST-1*) 10. un 11. pants).

Puse var lūgt juridisku palīdzību, lai segtu advokāta un eksperta izmaksas; lēmumu par to, vai piešķirt juridisku palīdzību, pieņem apgabaltiesa, kuras jurisdikcijā ir teritorija, kurā atrodas prasītāja pastāvīgā dzīvesvieta. Šajā procesā tiesa novērtē kritērijus (piemēram, būtiskos, finansiālos) saskaņā ar Juridiskās palīdzības likuma (*Zakon o brezplačni pravni pomoči*) noteikumiem.

13 Vai nolēmumu saistībā ar laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu ir iespējams pārsūdzēt?

Laulāto strīdā pieņemtu lēmumu var pārsūdzēt augstākas instances tiesā (*višje sodišče*).

Pirmās instances tiesa var grozīt vai atcelt iepriekšēju lēmumu, atbildot uz pārsūdzību, kas iesniegta laikus, ja tam nav nelabvēlīgas ietekmes uz to citu personu tiesībām, kuras paļaujas uz šo lēmumu, vai ja šīs personas piekrīt lēmuma grozīšanai vai atcelšanai.

14 Kas man jādara, lai citā dalībvalstī pieņemtu nolēmumu par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības neesamību varētu atzīt šajā dalībvalstī?

Saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 2201/2003 21. pantu citā dalībvalstī tiesas pieņemts tiesas lēmums tiek atzīts bez prasības ierosināt īpašu atzīšanas procedūru. Katra ieinteresētā puse var prasīt, lai tiktu izdots lēmums par tiesas lēmuma atzīšanu vai neatzīšanu. Šajā gadījumā pusei jāiesniedz pieteikums izdot deklarāciju par izpildi kompetentajā apgabaltiesā Slovēnijā.

15 Kurā tiesā man jāvēršas, lai celtu iebildumus pret citā dalībvalstī pieņemta sprieduma par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības spēkā neesamības atzīšanu? Kāda ir procesuālā kārtība šajos gadījumos?

Uz pieprasījuma iesniegšanas procesu attiecas Slovēnijas tiesību akti.

Pusei, kas pieprasa vai apstrīd tiesas lēmuma atzīšanu vai pieprasa deklarācijas par izpildi izdošanu, ir jāiesniedz: sprieduma kopija, kas atbilst priekšnoteikumiem, kuri nepieciešami, lai noteiktu tā autentiskumu; standarta formā sagatavots apstiprinājums par tiesas lēmumu laulāto strīdā.

16 Kuru likumu tiesa piemēro laulības šķiršanas tiesvedības procesā, ja laulātie nedzīvo šajā dalībvalstī vai viņiem ir dažādu valstu pilsonības?

Regulas (EK) Nr. 2201/2003 (*Briese II bis*) noteikumi attiecas galvenokārt un tieši uz jautājumiem par starptautisko jurisdikciju attiecībā uz ES dalībvalstu pilsoņiem un pastāvīgajiem iedzīvotājiem.

Ja abi laulātie ir dažādu valstu pilsoņi, kad tiek iesniegta prasība, kumulatīvi un saskaņā ar Slovēnijas valsts iekšējiem tiesību aktiem tiek piemēroti to valstu tiesību akti, kuru pilsoņi ir laulātie (Likuma par starptautiskajām privāttiesībām un procesu (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*) 37. panta 2. punkts).

Ja laulību nevar izbeigt saskaņā ar to valstu tiesību aktiem, kuru pilsoņi ir laulātie, laulības izbeigšanai tiek piemēroti Slovēnijas tiesību akti, ja viens no laulātajiem pastāvīgi uzturējās Slovēnijā laikā, kad tika iesniegta prasība.

Ja viens no laulātajiem ir Slovēnijas pilsonis bez pastāvīgas dzīvesvietas Slovēnijā un laulību nevar izbeigt saskaņā ar Likuma par starptautiskajām privāttiesībām un procesu 37. panta 2. punktu, attiecībā uz laulības izbeigšanu tiek piemēroti Slovēnijas tiesību akti.

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes [Tava Eiropa](#).

Mēs labprāt uzzinātu jūsu [atsaukšmes](#) par sniegtās informācijas lietderību.

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 10/08/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas

Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.